Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

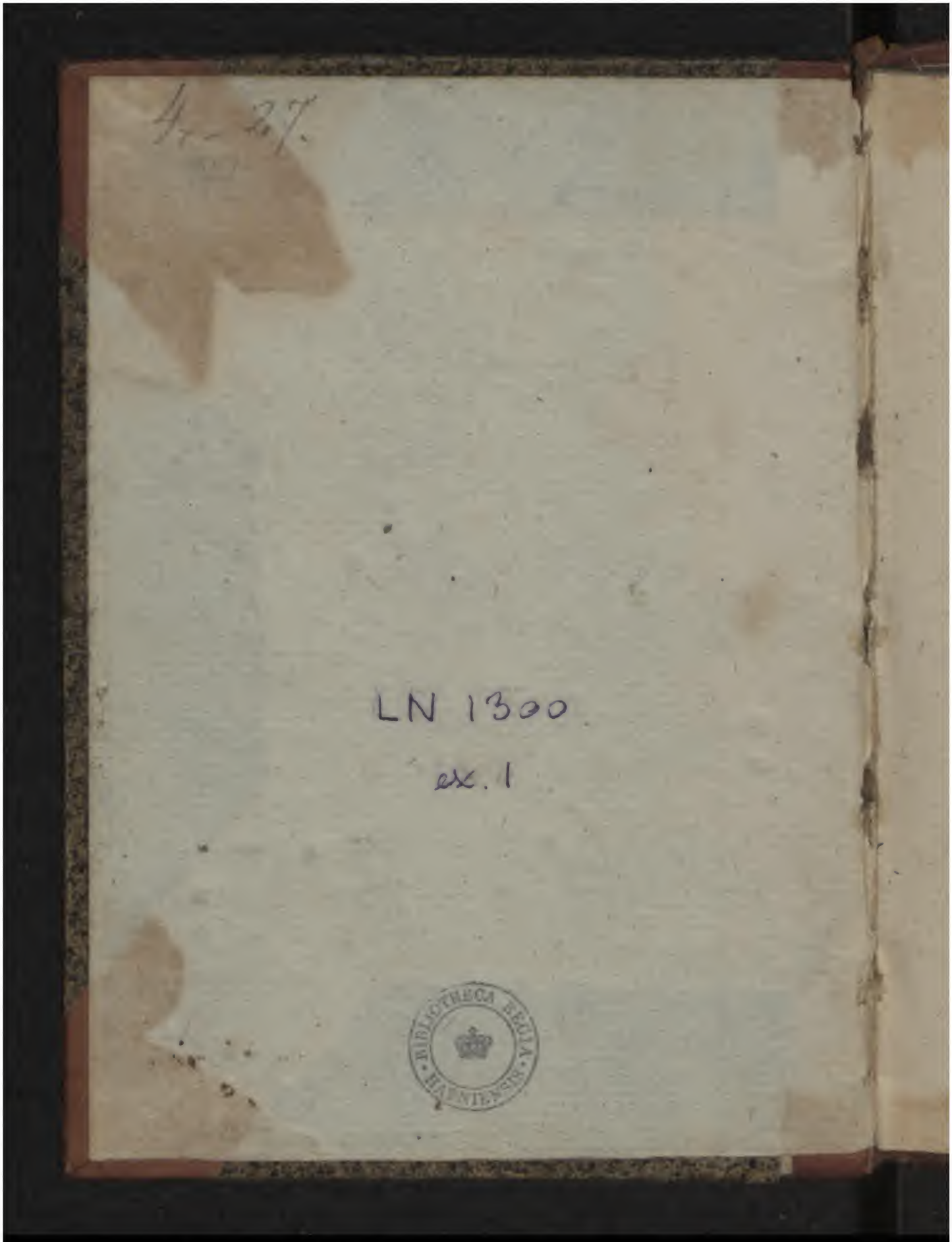

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

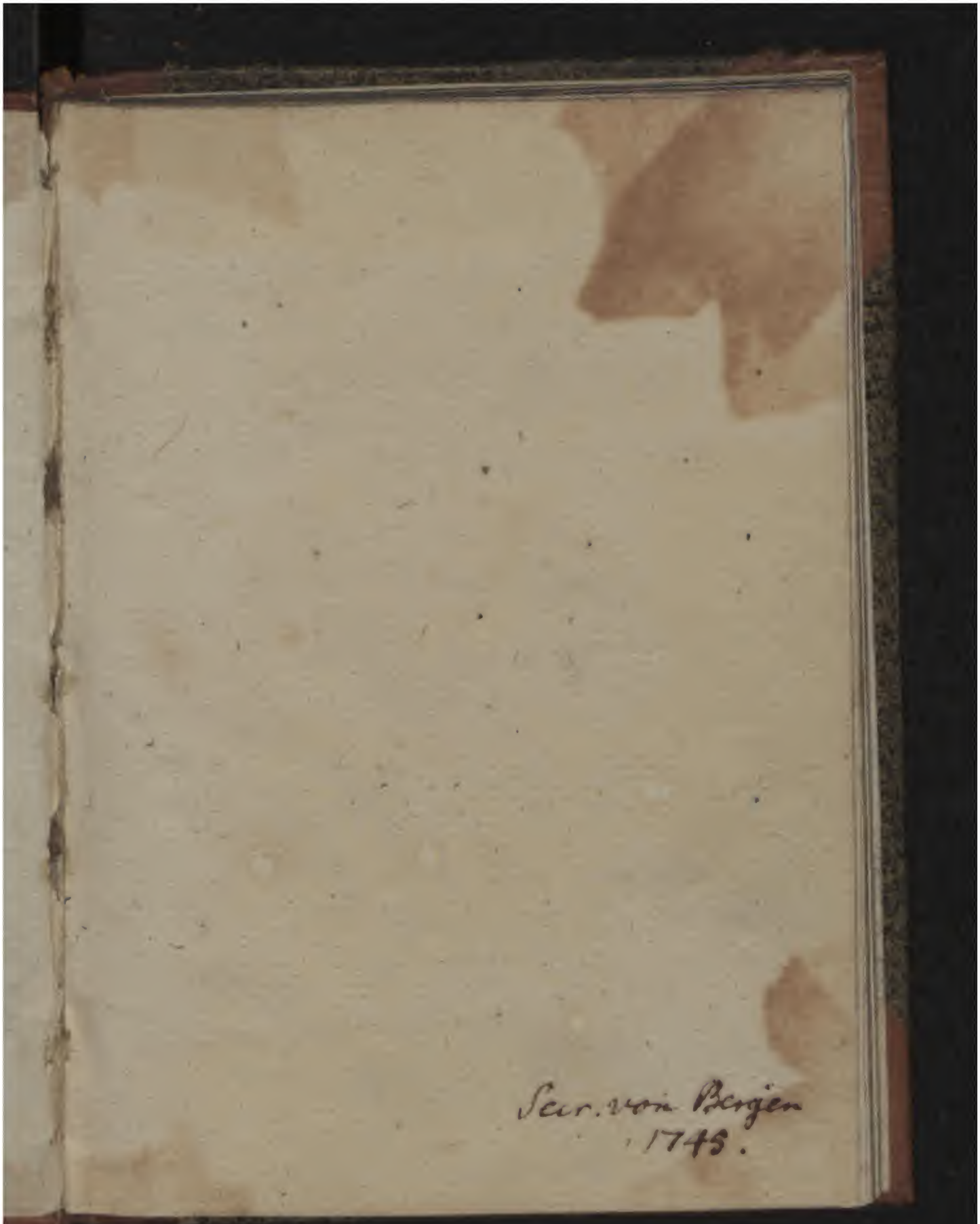

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

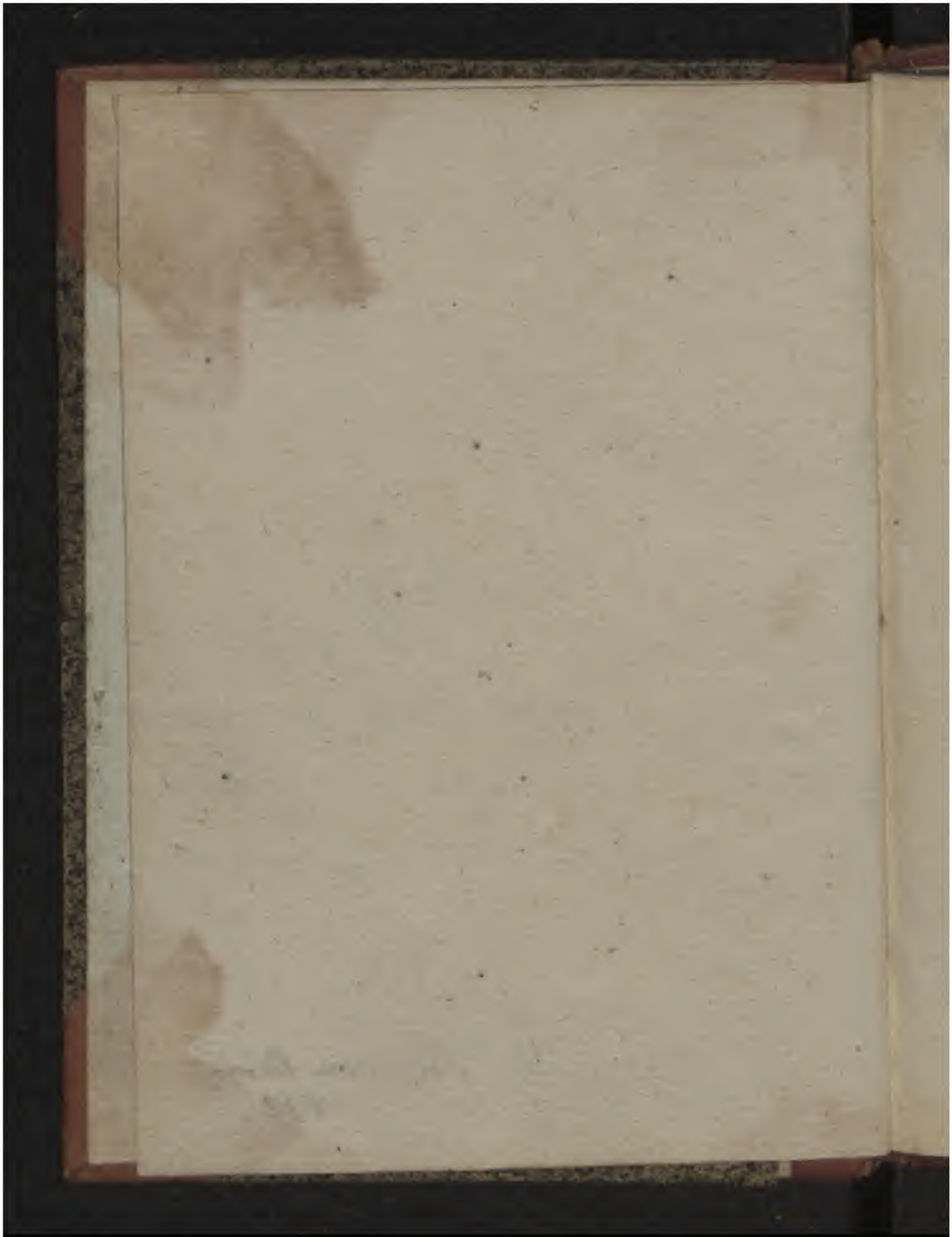

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

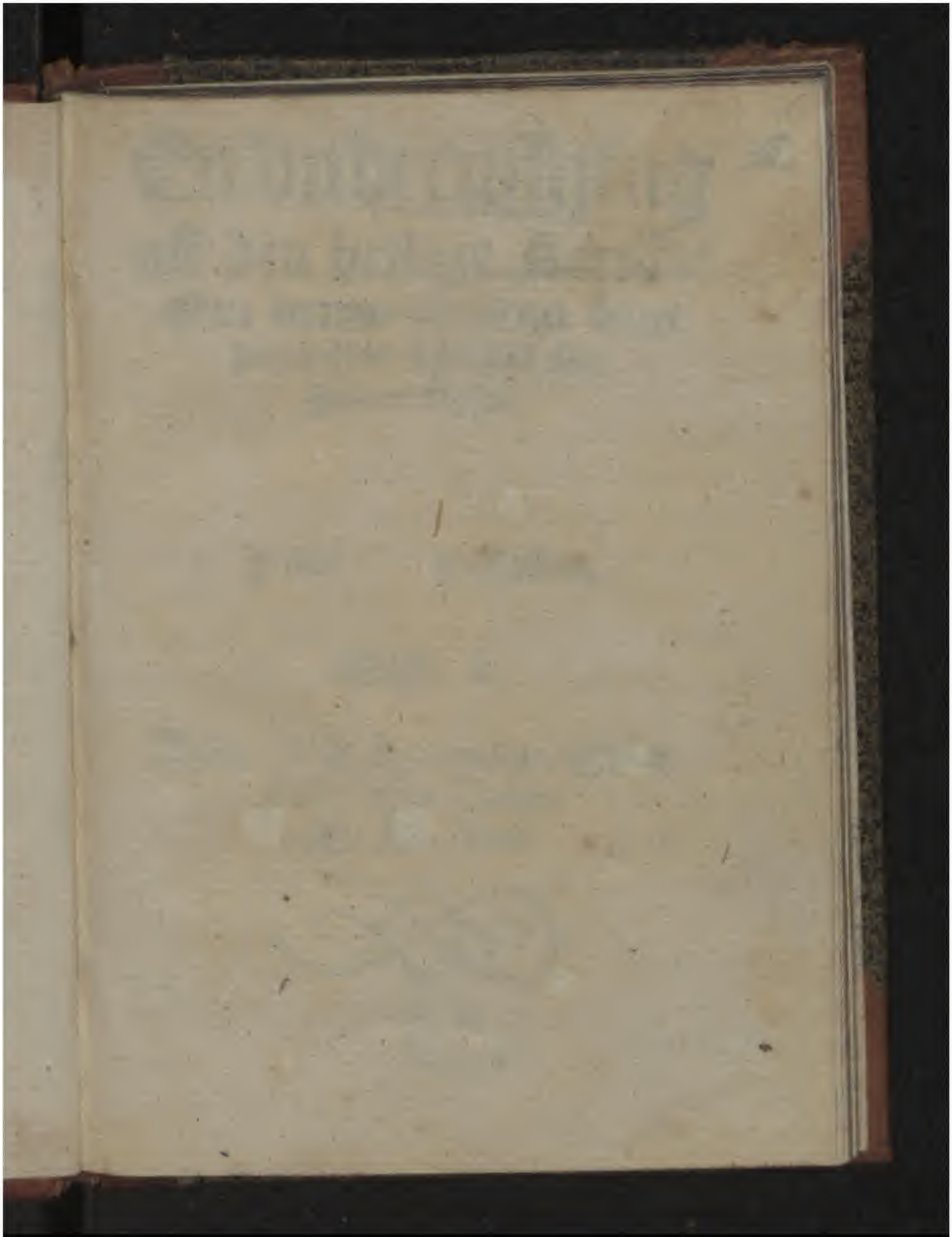

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

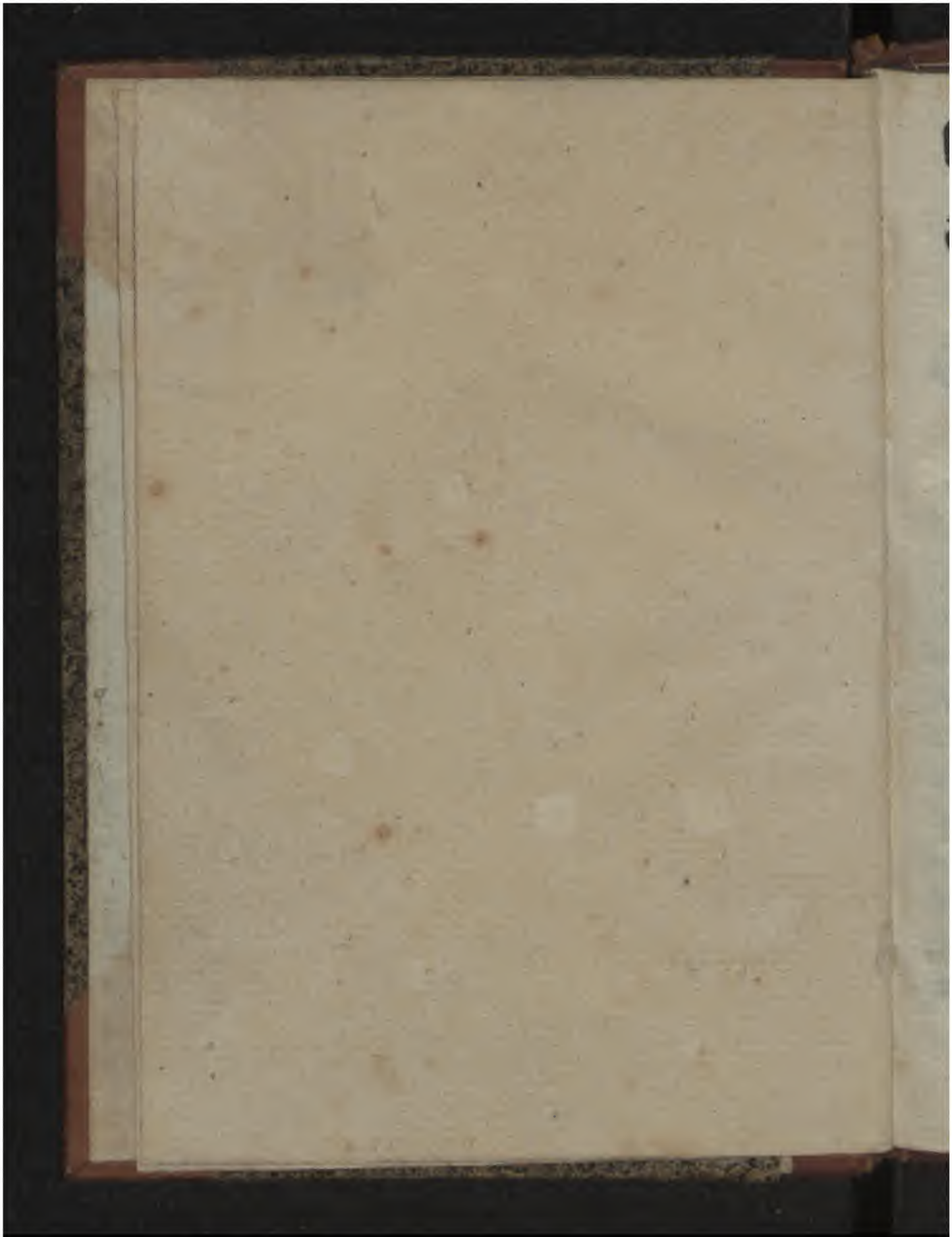

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

En vnderuisning
aff den hellige Scrifft/
Om denne Troens fruct
som kaldis Mildhed eller
Sactmodighed.

Peder Palladius.

Matth. v.

Salige ere de Sactmodige / Thi de
skulle beside Jorden.
M. D. Lill.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

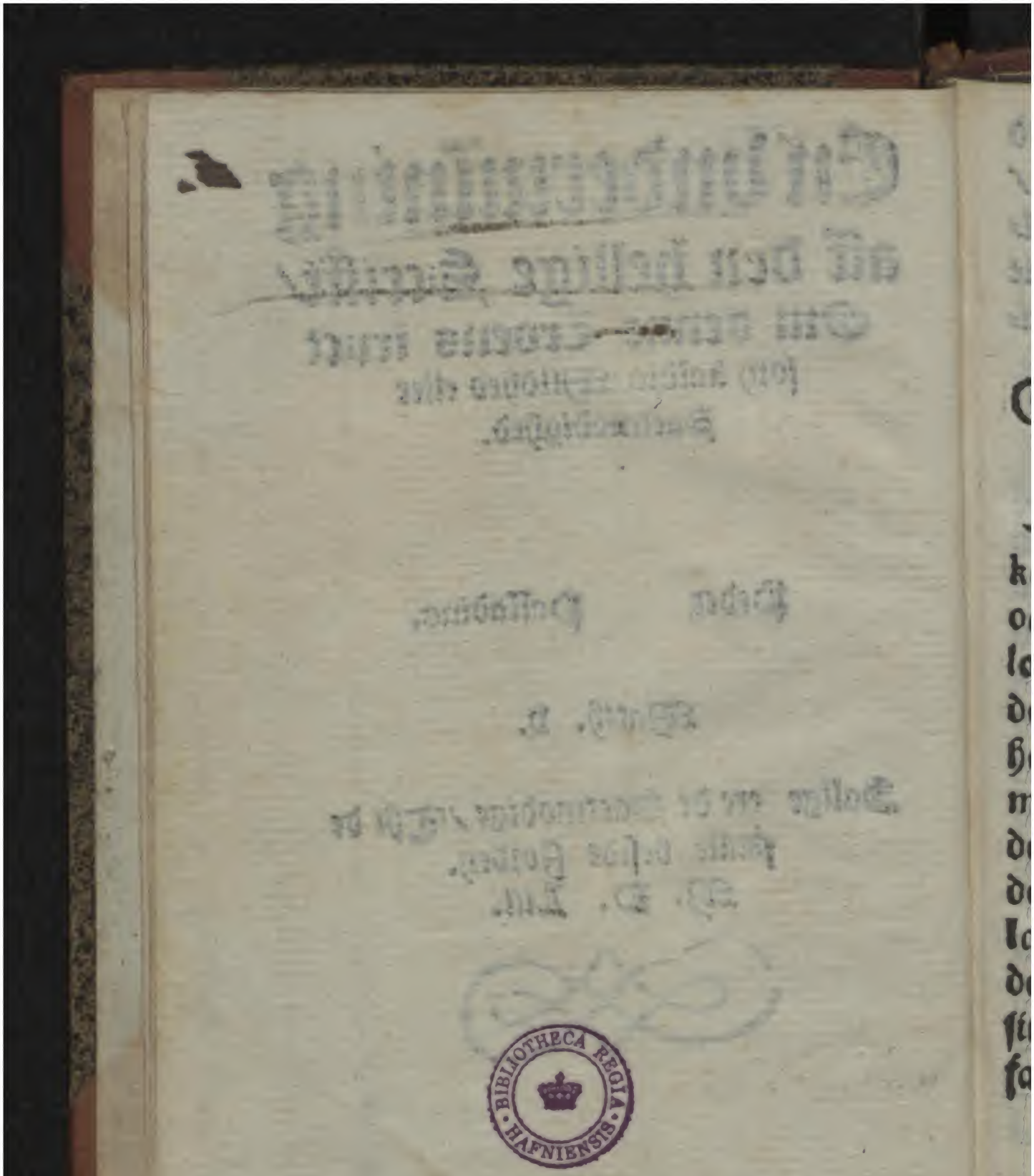

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

Erlig oc Velbyrdig Mand

Eſku Dyre Kongelig Majeſtats Rentmeſtere ynſker ieg Peder Palladius.

NAade och fred aff Gud Fader ved Jeſum Chriſtum. Kare Her Rentmeſtere effter en euig tackſigelſe for alle velgerninger / ſkencker ieg eder en liden vndervniſning / om fred oc enighed at holde met ſin Neſte / ſom ieg lod vdgaa paa Prenten / til at brugis mod det / ſom Satan / alle Chriſtnis modſtander / haffuer allerede begynt met kiff och trette / met klammer oc bulder / vdi nogle Købſteder / beſynderlige her i Sialand / Huor aff der pleyer at komme meget ont och wlyſt i land oc Rige / det Gud naadelige affuende / oc ſtyre den arffinde och wuen ſom ſaar ſin Klinte iblant Guds ord / at forderffue fattige Chriſtne met / bedendis att ville icke

forſmaa

forſmaa dette lille/forhaabendis at det kand
to noget hielpe til gaffns oc til Guds ere/
naar at Sognepræſterne ere flitige til at hol-
de deris Almue diſſe Sager faare/oc affuerie
bulder oc trette. Eder Gud Almectigſte befa-
lendis. Scriffuit i Kiøbenhaffn dey Søn-
dag neſt faar S. Mortens dag
Guds Aar M. D. Liii.

✿ ✿
✿

Huad Mildhed eller.

Sactmodighed er.

Mildhed / Sactmodighed / Barmhiertighed Miskiendhed / Taalmodighed / medlidelse / benaadelse / offuerbarelse oc tilgiffuelse. Disse kõme noget nær offuer ens met huer andre / oc mercke at forlade oc tilgiffue stedze oc altid sin fattige Neste alt det / som hand haffuer brudet hãnem imod / Lærer aff mig / siger Christus Matt. xi. Thi ieg er mild oc ydmyg aff hiertit. Mild til at forlade al fortørnelse / och ydmyge til at tiene alle andre / Dauid siger / Psal. Li. Gud Forbarme dig offuer mig / Det er / forlad mig alle mine Synder / Oc den arme Taaldere sagde / Luc: xviii. Gud ver mig naadig och barmhiertig / det er alt sammen sagt om syndernis forladelse. Matth. v. Salige ere de Milde / det er / de Sactmodige / sõ gerne forlade oc tilgiffue al fortørnelse.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

Nu vil Gud almectigste/ at lige som hand er Mild oc Barmhiertig/ til ath forlade/ saa skulle wi fattige Christne ocsaa vere imod vor Hesse Christe altid redebaane oc veluillige til at forlade huer andre indbyrdis. Derfor/ siger Christus/ Barmhiertige/ lige som eders himmelske Fader er Barmhiertig. Luce vi.

☞ Der findis ocsaa mange drabelige Dager i den Hellige Scrifft der til/ at ith Menniske/ som vil vere en Christen/ bør at vere mild/ oc snar til at forlade oc tilgiffue/ oc icke at vere hefftigtrig imod sin Neste.

❧ Den første sag/ er en aluorlig Befalning/ at Gud befaler huer Christen at forlade oc tilgiffue al skyld oc brøde/ som hans Neste kand findis at vere brødig vdi imod hannem.

Tht/ saa staar der screffuit hoss Matthæū i det xviii. Der som din Broder

(det er

(det er din Neste) synder mod dig/ da forlad hannem/oc der Peder spør hannem at huor tit det maa ske/ da siger hand/ Halffsierdesinds tiue gonge/ siu gonge/ det er/ Saa tit oc saa offte/ som det skeer/ at dor Neste fortørner oss.

Det samme siger hand ocsaa en anden sted om samme Befalning/ Matt: v. Ver til freds oc mediidig met din modstandere/ som du est paa veyen met etc.
Oc hoss Lucam i det xvii. Der som din Broder synder mod dig vnderuise hannem/ oc der som det fortryder oc angrer hannem/ at hand haffuer fortørnet dig/ da forlad hannem det etc.

❧ Den anden sag er it Løffte/ Huor met Gud loffuer oc tilsiger dem/ som ville forlade/ at de skulle blif-ue ved och beholde forladelse.

Tht saa siger Christus/ hoss Lucam

i det vi. Cap: Forlader oc eder skal forladis Oc hoss Matthæum i det vi. Capi: Der som i forlade Menniskær deris Synder/da skal oc eders Himmelske Fader forlade eder eders Synder. Det skal icke saa forstaas/ at wi kunde forhuerffue Synders forladelse/ met vor forladelse/ Thi den saa wi aff Guds blote Barmhiertighed oc naade/ Ihe at hand vil icke bryde op igen met oss/ men vil lade oss beholde Naade oc Syndernis forladelse/ om wi ville forlade vor Neste. Ville wi haffue Naade och forladelse aff Guds Barmhiertighed / da bør oss to at bruise vor Neste Naade oc forladelse / aff vor Barmhiertighed.

❧ Den tredie sag er en Trusil / huormet Gud truer alle dem / som ere wmilde oc wbarmhiertige mod deris Neste.

❧ Thi saa siger Christus. Matt: vi. Der som i icke forlade Menniskerne / Da skal icke heller eders Fader forlade eder / eders Synder. Matt: xviii.

Saa

Saa skal ocsaa min himmelske Fader gøre mod eder (det er/ kaste eder i fiendsel) om i icke forlade/huer sin broder / aff eders hierter. Det er / Hand vil sige eder al venskab oc forladelse op igen/ oc gaa til streng tat met eder/uden al Barmhiertighed /om i ville icke vere barmhiertige / Der faar/ huo der er ubarmhiertig mod sin Neste / Hand skal ingen Barmhiertighed hassue aff Gud.

❧ Den fierde sag er vor Skel och fornufft / som giffuer oss klarlige nock saare/ ath oss bør at vere lige saa sindede imod vor Neste/ som wi ville ath hand skal vere sindet imod oss.

Thi saa siger Christus Matt. vii. Alt det som i ville / ath Menniskerne skulle gøre imod eder/Det gøre i imod dem. Thi det er Louen oc Prophéterne/ det er/ Det er Naturlig Low/oc der paa henger al vor omgengelse met vor Neste. Ville wi at hand skal see igennem fingre/ forlade/tilgiffue oc

forglem-

forglemme vor brøst/ oc bære offuer met oss oc haffue medlidelse met oss/ da bør oss io at gøre hannem det samme skel igen. Thi ellers gøre wi hannem wskel/ oc icke det som wi ville hende oc haffue aff hannem.

✿ Den femte sag / er den almindelig fred oc roligheds/ den bør oss icke at forstyre men mere hielpe til ath den kand ved mact holdis.

Thi saa siger Christus Mar: ty. Holder fred iblant eder/ Oc S. Poul siger Rom: xii. Kand det ske / da holder fred met alle Menniske / saa meget som eder er mueligt / Verer icke heffngirrige min aller kariste/ men lader vredē fare. etc. Rom: xiiii Lader oss efterfølge det som hører til fred oc til opbyggelse imellom oss indbyrdis. Thi siger hand i Cor. xiiii. Gud er icke wenigheds Gud det er / hand vil icke vere deris Gud/ som ere tuedrectige/ oc tretactige men deris som elske fred oc enighed.

Den

❧ Den ſiette ſag er en Chriſten Bøn/ ſom aldelis forhindris oc bliffuer vdualig naar Had oc Heffngirrighed voxer vdi oſſ.

Thi det beuiſer Chriſtus Matt vi. i det/at hand ſette ſtrax bag op til Fader vor/dette ſtycke/om vor Forladelſe mod vor Meſte.

Och S. Poual ſiger/i. Timot: ii. Jeg vil at Mendene ſkulle bede alle vegne/ oc opløffte rene Hender/ foruden Vrede oc vſamdrectighed.

S. Peder giffuer ocſaa klarlige nock til kende/i. Petri iii. At en Chriſten Bøn forhindris vdaff tuedrectighed oc ond forligelſe. Der ſom vor Bøn er forhindret oſſ faare/ ſaa er alt andet gaat borte faar oſſ/ Der faare kand der oc inted vere grummere oc gruſeligere/ end at Dieffuelen/ kand tage oſſ vor Bøn fra/ved Vrede och Heffngirrighed/ ath wi kunde icke ſige met en

god

god ſamuittighed / forlad oss vor ſkyld / ſom wi forlade etc.

✤ Den ſiuende ſag er Guds are / t det hand er den / ſom vør at hessne.

Thi saa staar der ſcreffuit Deut: xxxi. Rom: xii. Giffuer mig hessnen / ieg vil vederlegge / siger Herren. Der saar vør oss at lade hannem beholde sin are / thi at hand maa det ingen lunde lide / at wi tage den fra hannem.

✤ Den Ottende sag er / Syndsens storhed / oc suarhed / huor aff vor skyld findis at vere mod Gud stor oc suar / frem for vor Mestis bysst er mod oss.

✤ Matt: xviii. Thi saa staar der / at den onde Suend vaar sin Herre thi tusinde pund skyldig / Det vaar tresinds tiue maal hundrede tusinde Kroner / Thi huer pund vaar ved Tresinds tiue Kroner / Oc hans Stoldbroder vaar hannem eckon hundrede.

Hølpendin-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

Hølpendinge skyldig/ det er/ hundrede dag-
løns pendinge/ stycket tre skillinge / kand
løbe ved vi. Daler / huad vaar det mod
den anden sum/ Der faare/ er den wrat och
skade/ som wi kunde faa aff vor Neste / in-
ted eller lidet regnendis imod den skyld och
bygde/ som wi daglige falde faar Gud met/
Thi Gud er euig och almectig. etc.

✤ Den niende sag/ er/ at betencke Guds
Naade och Mildhed / huor met hand lader
sig euige och altid beuegis til at forlade oss
vore Synder.

Thi saa siger hand hoss Prophe-
ten Ezechielem i det xviii. Naar it Men-
niske vil omuende sig / vil ieg aldri komme
hans wraatferdighed ihu.

De Taulerus siger/ der som wi rec-
ke hannem en finger / da recker hand oss /
sin hele haand/ De at wi ere aldri saa rede-
bone til ath bede/ at hand er ey mere redebon
til at giffue.

Det gaff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

Det gaff vor Herre Christus oss til kiende/ met den forlorede Søn och hans milde Fader/ som løb imod hannem oc tog hannem til Naade.

✤ Den tiende er at betencke/ at vor Neste (Matt: xviii.) er vor medtienere/ oc høret den samme Herre til/ som wi høre til/ Oc beggis vor Herre vil fortryde det/ om wi fare hart aff sted oc ere strenge met huer andre/ efterdi at hand farer selff saa mildelige aff sted met oss och vor brøde/ som hand bleff vred paa den onde Suend i Euangelio oc loed hannem kaste i Fenpel/ som hand skulde aldri komme vdaff igen. For hand greb sin medtienere i halss oc haar/ oc vaar saa haard oc grum mod hannem.

✤ Den Elleffte sag er/ den Hellig Aands oc alle Englis oc alle fröme Christnis bedrøffuelsse/ som hand oc de bedrøffuis met/ naar wi ere hessingirrige oc strenge mod

ge mod vor Meste/ Thi det gør dem alle ont/oc de klage det stray saar den euige Kö-ge som vil holde regenskab met oss/som den samme lignelse hoss Matthæ̃ i det xviii. vduiser.

✿ Den tolffte sag er Pinen for Heffn-girrighed/ at saadanne skulle antuordis de Eutge Bødeler i hender paa Domme dag som Kongen loed antuorde den onde Huend hen.

Disse tolff Sager bør en Christen del at betencke oc offuerueye/ naar hand er fortørnit aff sin Meste lidet eller meget/ huilcket hand begynder at vil drage hannem effter/ och icke afflade før end hand bliffuer heffnd offuer hannem/ oc som

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

oc som mand siger / saar en høisk bod aff hannē. Oc saar siger at hand vil aldri giffue hannē til / imeden der er varmt aff hans Hierte / Ja hand saar trøde dybere ind och gøre Dieffuelen en støre tieniste oc sige / at skulde hand end brende i Helffuede men Gud er i Himmelen / da vil hand aldri forlade hannem / det hand haffuer brudet hannem imod.

O haardere Hierter end Sten / O Dieffuelens tienere och trelle. Heder den Stackarl hannem om forladelse / for Guds skyld / oc for Jesu Christi naffn skyld / Da bliffuer hand ni gonge Stoltere / vredere och grimmere der aff / det nyder den Stackarl inted gaat af / hand maatte saa gerne haffue det veyer inde at suale sin Kaal met. Hen er det en Herremand / Borger eller Bonde / som er forstørnit / da mue der Herremend / Borgere eller Bønder omkring hannem / Oc somme veye oc somme true / Suarte och bande / raade och forinane / saa lenge ath de

kunde

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

kunde dog om sier saa bugt paa ha nnem
Huilcket huercken Gud Fader eller Guds
Søn kunde naa til forne/ Saa saar Men-
nisken ross oc Gud mister sin ære. O skä-
me skamme. Det straffis icke at gode
Christne legge sig i at forlige tho eller fle-
re/ det befalis dem aff Gud/ oc salige ere
de fredsommelige/ det er/ de som legge
vind paa/ ath skicke fred imellem andre/
Dog er det hans skyld som er fortørnit/ at
Mennisken kand bliffue bønhørd met han-
nem/ oc Gud kand icke bliffue bønhørd
met hannem / eller formaa saa megit met
hannem.

✿ Ja maatte du sige/ Hand vilde
skille mig ved min ære/hand vilde tage mit
Liff aff mig. Hand slo min Fader ihiel/
Hand krenckte min søster/Hand belaa mig
min hustru saar / hand haffuer giort saa oc
saa mod mig/ oc skulde ieg icke see hans
Hierte blod? Det er altsammen ont oc
bør ath straffis / dog aff øffuerigheden /

 effter

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

effter Guds befalning/oc icke aff dig/Der som huer maatte oc skulde hessne sig selff / da vaare der ingen øffuerighed behoff ath vere.

❧ Ja siger du/ der faar vil ieg klage hannem saar øffrigheden/ at ieg kand saa faa rat aff hannem oc bliffue hessnd offuer hannem/ Naar ieg seer/ at hand faar den oc den Død/ Oc ieg saar en høuisk bod aff hannem / Suar. O du hessingirrige Stympere. Vor Herre Christus forbiuder dig det Matt: v. oc siger saa. Ver til fredz oc kom offuer ens met din Neste paa Veyen / met det aller første

Oc den hellige Paulus i. Cor. vi. siger Hui lide i icke heller wret? Hui lide i icke helder falsk oc suig? end i skulde gaa saar Dom met eders brødre etc. I gøre dem wrat/ i gøre dem suig etc. Dom oc Rat er vel god i sig selff/ Men at lide wret/ oc giffue til for Guds skyld/ det er bedre.

❧ Ja siger du/giffuer ieg hannem en wrat til

wrat til/da er hand straxs til rede at gøre mig en anden/Huor lenge skulde ieg saa lider? Huo der træder ormen paa Hoffuedet/ da vender hand hannē braadden igen. Vaa icke ieg lige saa gøre? Suar/ Ney maat du icke/ Men bar helder gloende kul til hobe paa hans hoffuid/ Rom: xii. det er/giff din vuen Mad om hannem hungrer oc dricke om hannem tørster/Oc lad dig icke offuercuinde aff det onde/ men offuercuinde du det Onde met det Gode.

✿ Ey siger du det er en haard tale/ Huo kand den høre? Huo kand det gøre? Suar. Du maat icke forargis aff Guds ord/ thi det er Aand oc liff/siger Christus/ hoss Joannem i det vi. Men tag helder paa at bede trolige Gud der om/ da vil hand bønhøre dig/ at du skalt kunde skicke dig Christelige imod din vuen.

✿ O himmelske fader du veedst at meg er skeet wrat aff N. oc N. det klager ieg saar dig/ Oc efterdi at du haffuer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

befalet mig at forlade oc tilgiffue min Me-
ste hans skyld oc brøde/ oc du hassuer loff-
uit mig/ ath ieg maa da bliffue ved mine
Synders forladelse/ oc end truet mig der
som ieg vil icke forlade min Meste/ ath du
vilt da bryde op igen met mig/ disligiste
giffuer min skel oc fornufft mig det/ at ieg
skal gøre imod min Meste/ som ieg vil hende
oc hassue vdaff hannem/ Oc du forbiuder
mig at komme bulder oc trette aff sted/ oc
at forstyre den menige Lands fred/ met min
hessingirrighed / Jeg kand icke heller bede
min Fader vor der saare/ Ja ieg fortager
dig din are der met/ Thi dig bør at hess-
ne oc icke mig/ Da beder ieg dig for din
Grundløsse Barmhiertighed/ ath du vilt
giffue mig di:) Hellig Ands Naade/ Først
at ieg maatte komme ihu oc betencke det/
at min skyld er støre mod dig/ oc offuers
maadige støre/ end min Mestis er mod mig/
Der til met/ at ieg maatte betencke din sto-
re redebonhed til at beuise Naade oc forlade

Synden

Synden / och at ieg maatte see mig i spegel paa dig/ at ieg ocsaa kunde lettelige til giffue aff hiertit / det som min Neste haffuer brudet mig imod / at ieg icke skal bedrøffue den HelligAand/de hellige Engle och mine Jeffn Christne/ om ieg forfølger min medtienere / Oc at ieg maatte vndgaa den pine oc straff/ sö du haffuer beredt til alle heffngirrige/och det ved din kære Søn vor Herre Jesum Christum Amen.

Nu vel/vilt du sige/Jeg vil giffue hannem til / oc huercken gøre hannem ont eller gaat/vden ieg kand skiude effter/naar hans Vogen helder noget/Thi det vil dog nagge mig och gøre mig ont / saa tit som ieg seer hannem/eller tencker der paa. Jeg kand icke saa slet giffue det aff mit hierte/Thi mit liff vaar i fare / min ære vaar i veyskaalen oc al min velferd vaar noget nær borte. Suar Mod denne suare fristelse kant du idelige læse denne effterfølgendis Søn som er en al-

mindelig Bøn mod alle friſtelſer/ſom komme it Menniſke paa/naar hand haffuer angrit oc ruit ſine Synder / och er kommen til nogen roligheed paa ſin Samuittigheds vegne.

O Almectige Gud och Barmhiertige Fader/nu kommer Satan igen til mig/met ſiu andre Aander/ verre end hand vaar ſelff til forne/oc vil atter vere om borde met mig oc henger mig hart paa halſen / met ny friſtelſer/til M. oc M. Synd/ oc vil kōme mig i fald paa ny igen. Mit Kød och blod begynder at fulne oc lade drage / Ja at efftterfølge Dieffuelen / ſom it Kød til ſlagterboden/ och kand nu inted andet tencke end det ſamme/lige ſom du icke ſkulde vere til ſtede eller vide noget der aff. Louen holder vnder Høyen/offuer en ſide fra mine øyen/lige ſom der vaare ingen formaledidelſe til. Satan huiſmer met ſin hale/ och egger mig faſt til Synden igen . Oc den ſyndelige lyſt er allerede rod feſt i mit Hierte igen ſom til forne / ſaa at

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

saa ath ieg bier eckon effter Aarsage / effter tid oc sted / at fuldkomme samme synd / Sātycken er giort. Jeg arme flue er falden i garnit / den Ederkoppe sider op i draaen / oc vil ruse til och sue Blodet aff mig och tage liffuit aff mig.

O mig arme wsle Stackarl oc Stympere / Gaar ieg nu lenger frem / da forkaster ieg atter igen aldelis / din Fadelig hiertens vilie oc venskab / Ja der hoff ocsaa min Saligbed / oc en god Samuittighed oc roligbed som ieg vaar nu kommen til.

Nu saar Dieffuelen mact at klage mig an paa ny igen. Nu saar Louen sin krafft igen / at straffe oc forsmaledide mig / Nu saar ocsaa mit Hierte oc min Aand / som ieg klager dette met saar dig / aarsage til at straffe mig paa ny igen / Nu bliffuer det siste verre end det første / Nu opuecker ieg din vrede offuer mig igen och gør mig selff en stor wbaadelig skade / baade til Liff oc Sial / Ja

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

en stor affdragt der hoss/aff min Næring oc biering/som vil gaa til bage for mig/oc formindskis baade pendinge oc andet gaat/som du vndsetter mig met / naar ieg kand tage mig vare/at ieg icke falder i fristelser igē. Alle de gode steder aff den Hellige Scrifft som ieg skulde nu bruge/ at affuerie saadant anfald met/de ere mig saa fremmede faare/lige som ieg haffde aldri læst eller hørt dem/Saa forblindis ieg til met.

O Fader det vaar icke saa talet mellem dig oc mig arme Synder/nu der ieg fick Syndernis forladelse / oc din Søns Jesu Christi legeme oc blod til en stadfestelse der paa/da bad ieg dig/oc da loffuede du at staa met mig/at ieg skulde icke falde i Synd igen hui lader du mig nu løss? Hui slipper du haanden aff mig? Er icke din Høyre haand sterck nock/at holde mig til bage? Est ey du min hiurde? Er ieg ey dit arme Faar/her er

Vlffuen til

til stede / oc slæber bort met mig. O Fader Fader / Hielp hielp nu / for vor Herris Jesu Christi hellige pinis och døds verd skyld / drag mig til bage til dig igen / Nock er her syndet / ia alt for meget / Nock er her laagerit oc kellit met mit Kød oc blod / Faa mig andet at tēcke / tale oc gøre / Borttag al aarsage fra mig tid oc sted til min onde forsær / oc viiss Dieffuelen sin vey fra mig / met de ord / som din kære Søn visde hannem bort met / vige bort du Satan etc. Och lad du Fader / dine hellige Engle komme och tiene mig trint omkring / Lad mig icke bedrøffue den Hellig Aand / eller driffue hannem fra mig som det er i Veyskaalē. Vnd mig at tencke mig ræt om / huad fare her er paa ferde / oc at her er andet at gøre / end saa lade mig ledsage aff Synden / Døden oc Dieffuelen / hen fra dit Ansict / til den euige pine. Affuerie det for din Kære Søns Jesu Christi rosens blod skyld / Da bliffuer ieg ved en god Samuitighed / huor met ieg kand rette-

lige kalde paa dig / tacke dig / oc gaa frem i mit embede / dig til are / och min fattige Meste til gode. O hielp / hielp / hielp / kære fader vdi Jesu nafn / Dig ske are ved han nem til euig tid; Amen.

DEtte som her er screffuit om fred oc enighed om forligelse och tilgiffuelse mellem bonder och broder / mellem Meste oc Meste / bør ingen at vende hen mod øffrigheds straff oc heffn / som det er befalit aff Gud / at heffne efter Louen / och hører denne røst besynderlige til øffuerigheds embede / som saa lauder. Stiff mig heffn / ieg vil vederligge / ieg vil straffe / anten selff / eller ved andre / Och det for disse tre sager skyld / først at Retferdighed maa haffue sin gong / Thi det hør til Guds retferdighed at Wisdedere skulle reitis oc borttagis / der sø Barmhiertighed icke kand recke til dem. Der nest ath

de wskyl-

de wskyldige kunde beskermis oc fordagtin-
gis/paa det siste for it exempel skyld/at an-
drekunde see sig i spegel oc tage sig vare. Oc
Gud vil at øffuerigheden skal icke vere for-
sømmelig i samme sit Embede / Thi hand
vil at tuct oc Fred skulle aluorlige hanthaff-
uis oc beskermis/sō Louen siger/ Du skalt
icke spare en Misdedere / men tage hannem
aff dage/ Ja der faare/ haffuer Gud skicket
Lands Regement oc Herredømme/och hol-
der dem ved mact / och end vnder tiden for-
uandler dem/som Daniel ii. siger. Gud for
uandler Riger/oc skicker dem til veye/ Der
faar er øffuerigheds straff en loulig straff/aff
Gud befalit/offuer Røffuere/Horfolck/Aa-
gerfolck/ Menedere / Voldzmend och andre
saadanne/som bliffue effter Louen faar dom
offueruundne oc dømte/ Der faar siger ieg /
bør ingen at vende det hen til øffuerigheds
straff / som ieg haffuer screffuit i denne lille
Bog om en broderlig forligelse oc tilgiffuelse.
Thi disse tho / som er øffuerigheds embede
oc en

och en Broderlig forladelse och tilgiffuelse/ maa mand icke blande til sammen/ som den wgudelig Julianus giorde och spaattede det hellige Euangelium/ lige som de Breder der forbiude en Christen broder/ at hefne sin skade paa sin Jenff Christen der haffuer forgrnit hannem/ skulde kunde forhindre oc forage øffuerigheds straff oc den menige Lands fred och Regement/ Och hine Gendøbere haffue ocsaa giffuit saadant saare/ men denne Regel skulle fromme Christne beholde/ at det hellige Euangelium styrcker oc stadfester øffuerigheds embede/ oc Lou och Rat i Land oc Rige/ som komme offuer ens met vor Skel oc fornufft/ som det beuises aff det xiii. Capittel til de Romere.

Der er stor skel imellem Beskermelse oc Hefftigirrighed/ Beskermelse er at forbagtinge den wskyldigis liff/ godz oc are/ rettelige oc loulige/ vden al begering oc hadskhed til at gøre den anden skade. Men hefftigirrighed er en hadsk begering i Hiertit oc en Mind

optend

optend til vrede och ath gøre sin neste skade. Der som nogen vil wrettelige tage dit Liff heller Eodes fra dig/da er det io retferdigt/ ath du besøger øffuerigheden om hielp och beskermelse/som S. Poul appelleret til Keysern. Men her skalt du lade din hadskhed oc Hessingitrighed vere borte/ at du vilt icke gøre din Neste skade / for hand giorde eller vilde gøre dig skade/ Lider du spaat och spefor haanelse oc skendzord/ da giff vel act paa naar det er behoff at rense dig der faar / och naar det er icke behoff. Thi da er det beføff/ naar det hellige Euangelium bespaattis der offuer heller oc naar der settis saadãt it brendemercke paa dig / som anten forarger den Christen Meningheds/eller gør den almindelig Fred oc endrectighed skade oc affdragt / som den hellige Athanasius lagde sig fra/ baade Troldom oc andet/ som hans vederpart haffde opiagt om hannem. Vdi saadanne Sager/er beskermelse nødactig/och mand kand alligeuel beholde en god Samuittighed

der hoff/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

der hoff / oc end bede for sin vederpart/ och ligeuel fordagtinge sin ære/ mere for andris end for sin egen skyld.

❧ Men der falde mange andre Skēdz ord/baade vdi druckenskab disuerre/ oc aff wbesindighed/vonkundighed oc daarlighed/ som huerckē gøre det hellige Euāgelio skade/ heller de Christne forargelse/ heller den mennige Fred oc rolighed nogen forhindrelse/ dem kand mand sla igennem den store Sold/ Thi det er icke behoff at ligge sig saadant fra/ fordi der vil voxe mere ont vdaff/ saa at Land oc Rige kand forstyres der offuer / Saadan fare bør en Christen ath forstaa oc offuerueye oc stille sin vredactighed oc heffngirrighed der faare oc dricke nogen wret vdi sig / for den almindelig fred och roligheds skyld/ oc icke kiffue oc trette/ for det/som hand kand vel giffue til for Guds skyld/ Thi det er Gud teckeligt oc behageligt/ som Jesus Syrach siger/ Capite/ xxviii. Den som holder sig aff kiff oc trete

hand

hand formindskeroc affliger Synderne. Ingē bør helder at tage aarsag her aff/ til at forøge sin Neste. Thi at de sø dette ville gerne gøre/ falle snart i øffrighēds Suerd oc straff/ om deris Neste vil end gerne giffue dē til.

❧ Her vilde ieg at alle Sognepræstere Guer saa langt i det mindste som hans Siele sorrig recker/ vilde vere de rette Pacifici Matth. v. oc vere om borde met hine Hefftgirrige/ aregirrige oc Hoffmodige Hierter/ som tage lidet oc gøre meget vdaff/ oc at de vilde hart holde dem/ den fattige Gud oc den fattige Christum saare/ som de saa ringe acte oc saa høylige foracte/ ath de maatte end bliffue bønhørde met dē/ ydermere end nogē deris kødelig vey/ it armt dødeligt Menniske Gud kand end ocsaa ihuor arm de holde hānē at vere/ baade vepe ved dē/ oc end true dē saa at det suier effter/ oc gør va paa det siste Thi hād kād sla baade Liff oc Siel ned i Helvede. Matth. v. Fredsēs Gud vnde oss fredsōmelige at leffue mz huer andre/ vdi vor Herre Jesu Christo amen.

Prentet i Københaffn.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

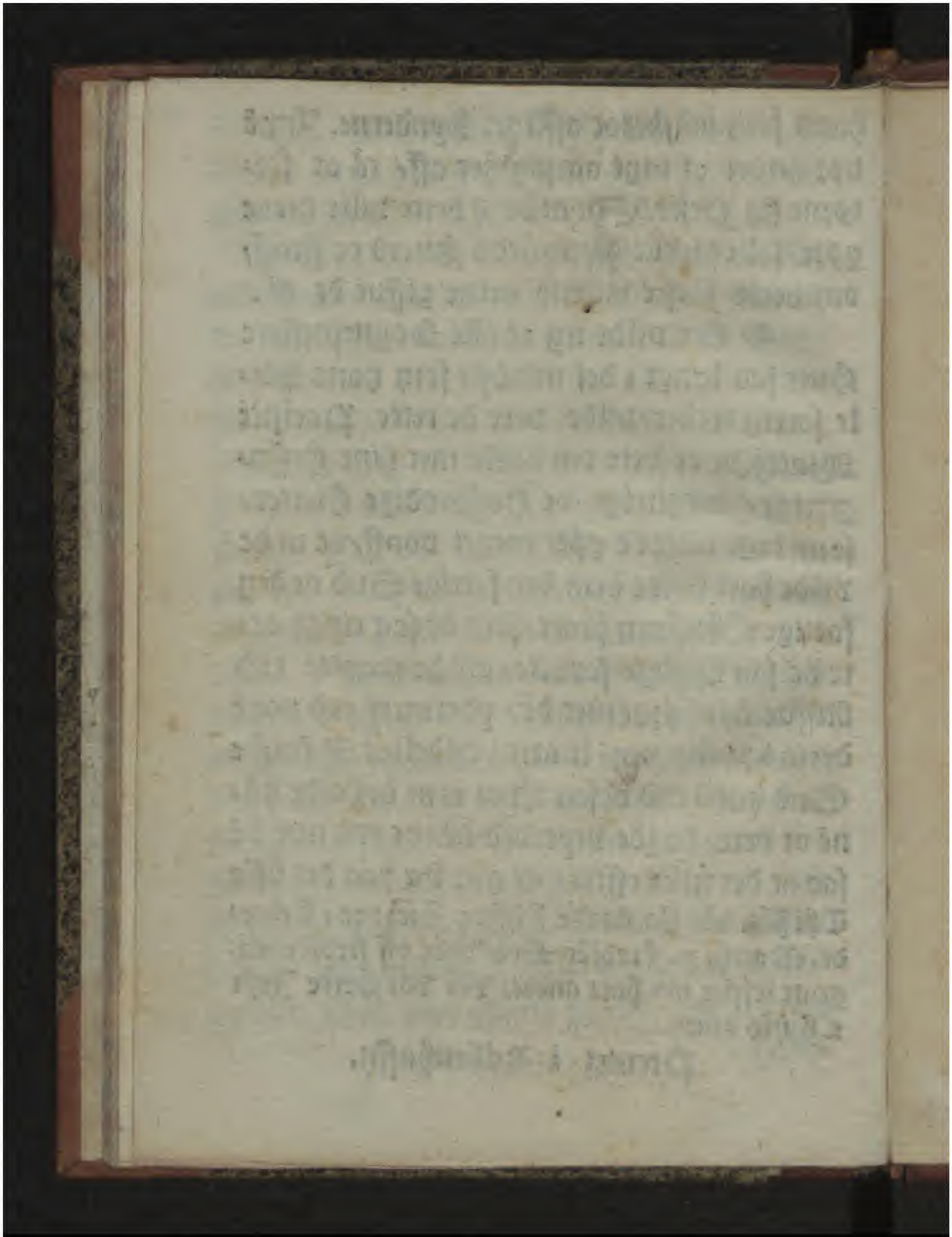

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

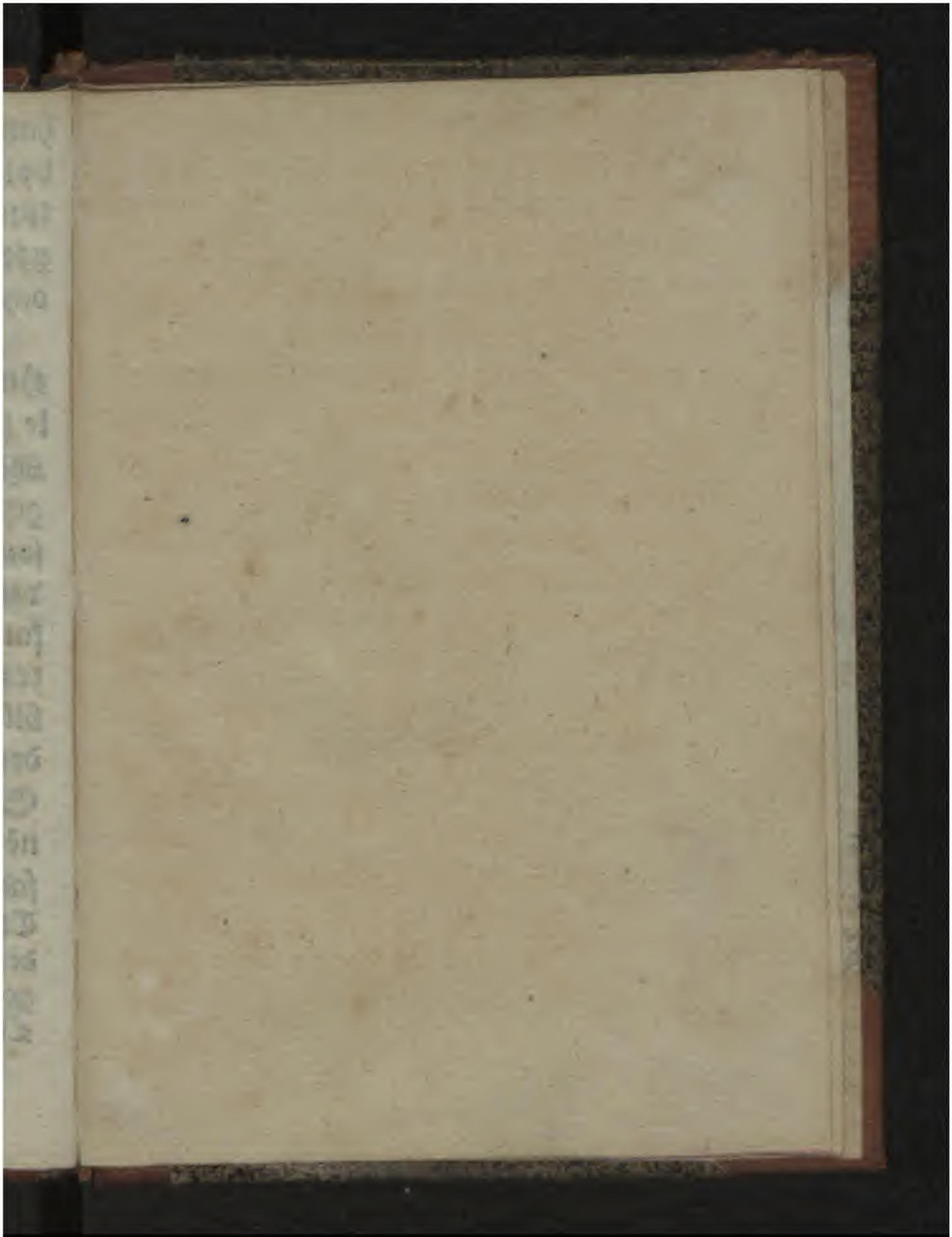

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

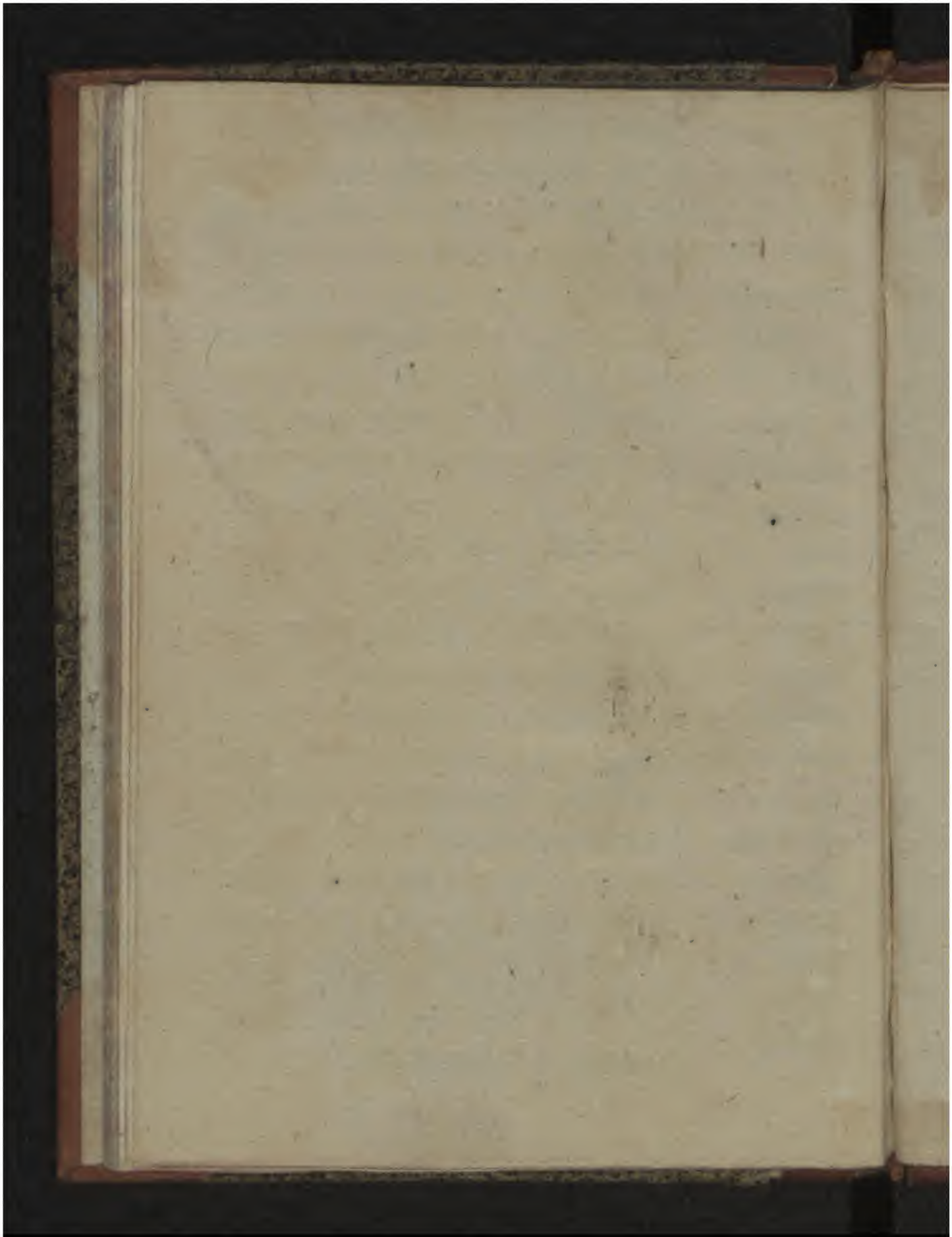

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

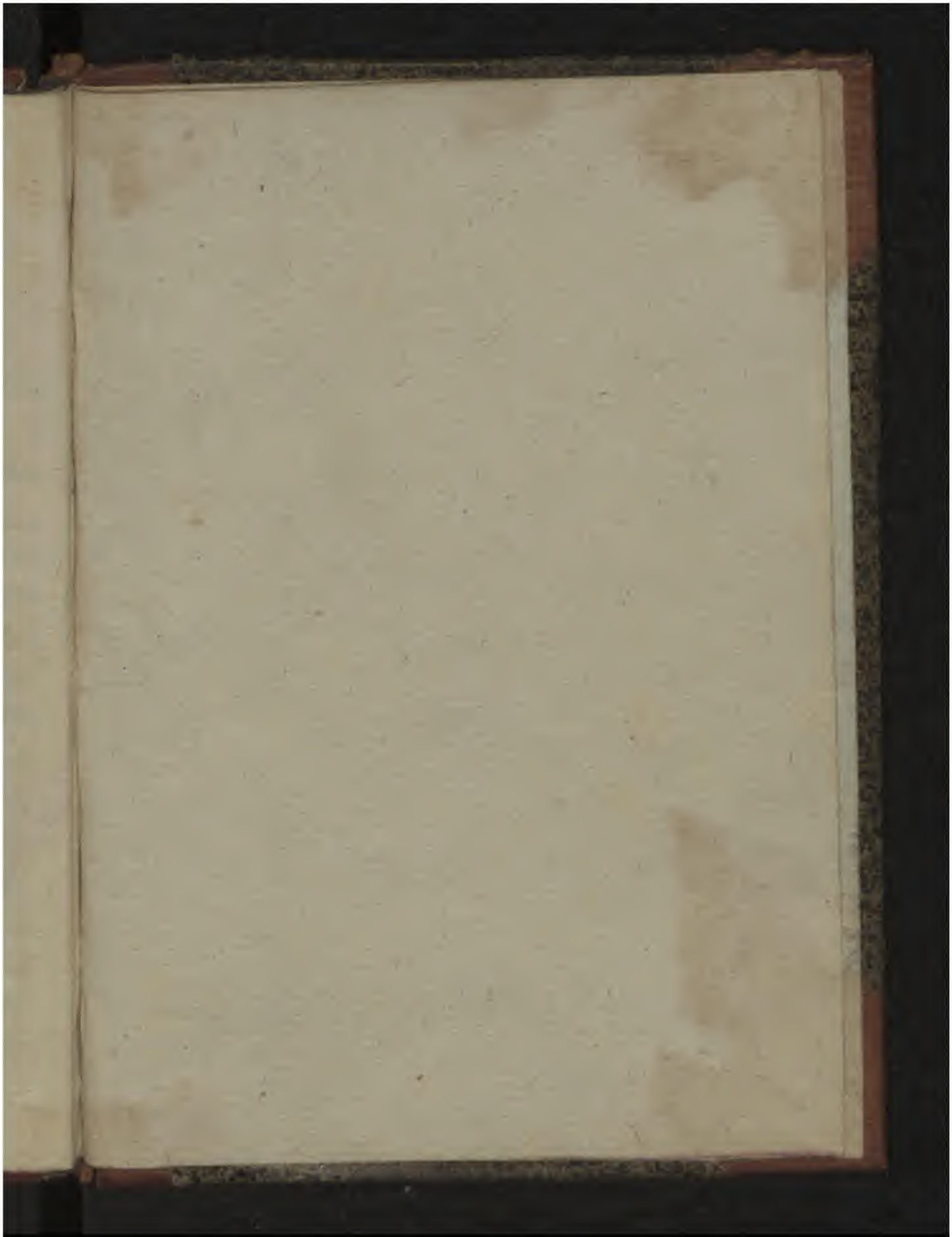

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

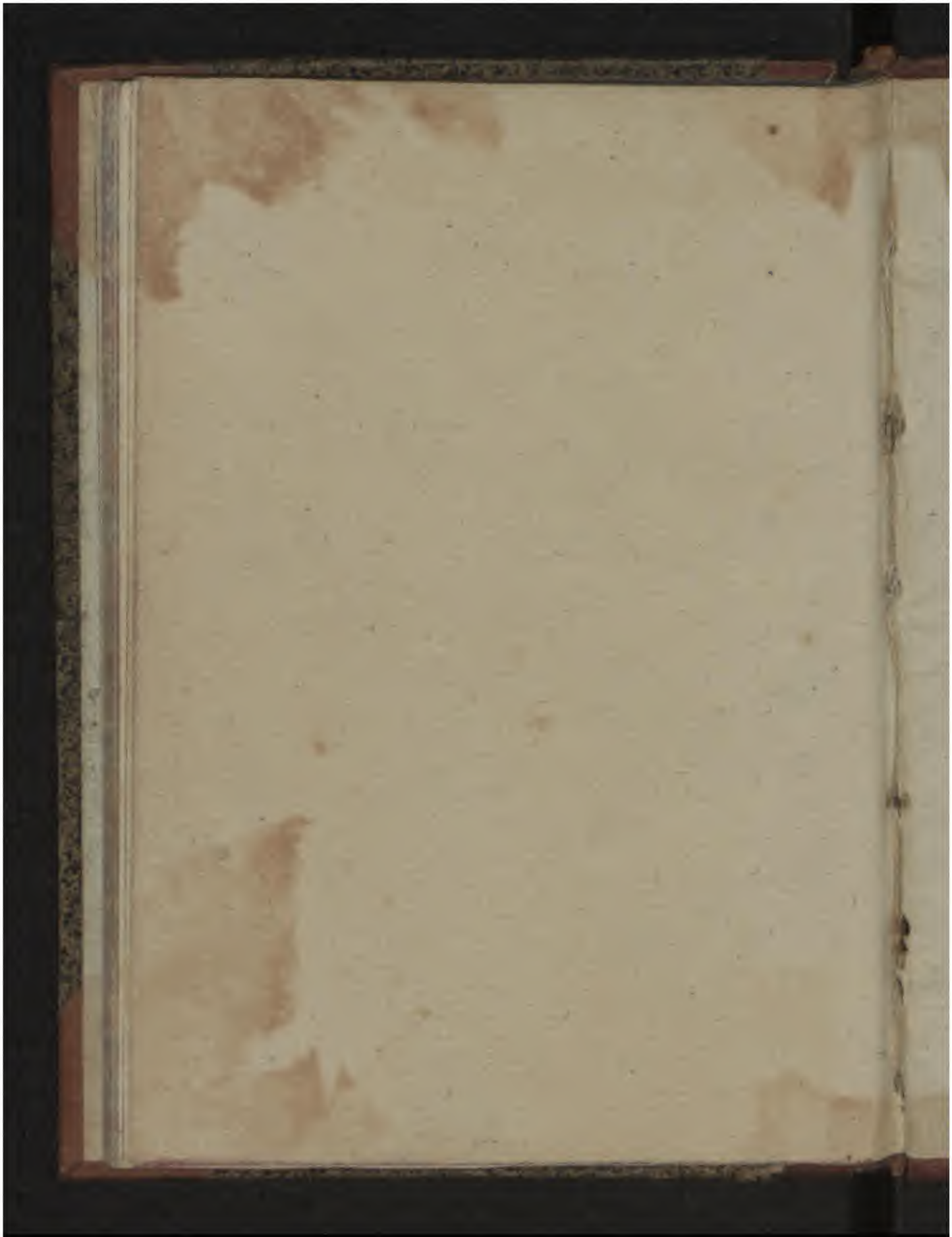

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1

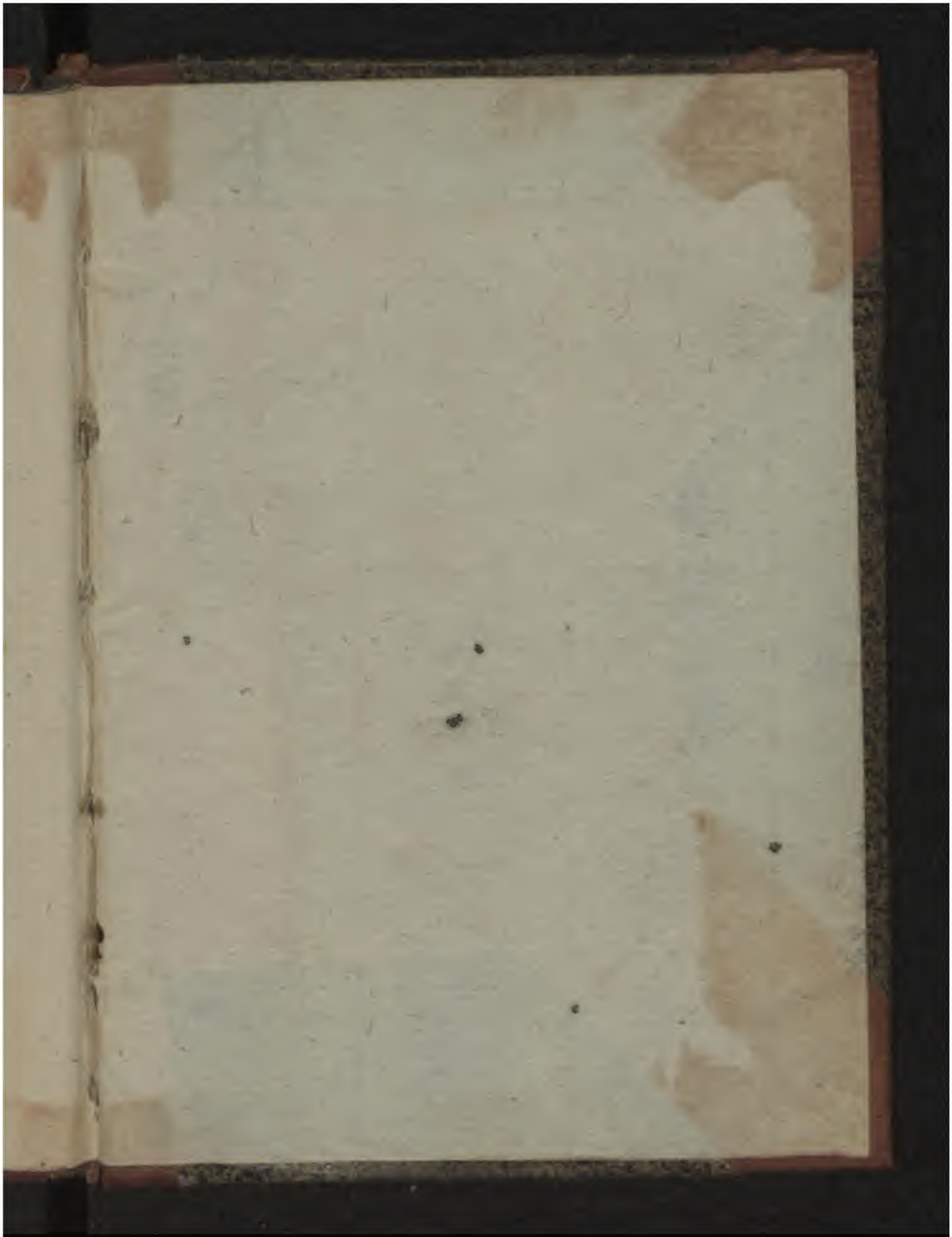

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 1